

Moderat historik

av Claes Arvidsson

TITEL:

Du gamla, du fria – Moderat utrikespolitik från Högerparti till Alliansregering

FÖRFATTARE:

Ann-Sofie Dahl

FÖRLAG:

Medströms Bokförlag, Stockholm 2014

I INLEDNINGEN TILL sin bok *Du gamla, du fria – Moderat utrikespolitik från Högerparti till Alliansregering*, pekar Ann-Sofie Dahl på en diskrepans mellan intresset för att studera socialdemokraternas respektive de borgerliga partiernas politik och idévärld. Det är en avspegling av den dominanta position som socialdemokraterna spelade i svensk politik under 1900-talet, men det är förstas ändå en brist i historieskrivningen.

Dahls studie fyller en lucka i historien, men väl så intressant är att dess fokus på åren 2006–2014 med Carl Bildt som kung i Arvfurstens palats. Boken är skriven inom ramen för det sk Högerprojektet vid Södertörns högskola. Projektet omfattade tidsperioden mellan partiets bildande (Allmänna valmansförbundet) 1904 och hundraårsfirande 2004. Dahl stannar alltså inte där utan skriver fram historien till Alliansregeringens dagar.

Att Dahl har som ambition att knyta ihop då och nu genom att lägga ut de långa linjerna i högerns och moderaternas sätt att se på världen ger boken en extra tyngd. Till skillnad från den vanliga före-

ställningen om Högern som hemmavänd, frammanar hon bilden av ett utåtblickande parti. Politiken var länge förankrad i en mer begränsat nordisk ram men är numera närmast gränslös. Samtidigt är det gamla engagemanget för Finland, Norden (och så småningom även Baltikum) en konstant. En annan är ett maktrealistiskt perspektiv och som en följd därav skepsis mot först NF och sedan FN.

På vägen fram till dagens parti för framtidsoptimistiska globalister lyfter Dahl fram aktivismen i förhållande till att ge stöd till Finland på 1930-talet, försöket att öppet förankra Sverige i väst på 1950-talet, EG-engagemanget på 1960-talet, striden mot neutralismen på 1980-talet och ställningstagandet för Natomedlemskap på 1990-talet. Västförankringen är ett fundament. Frihet ett annat.

Goda böcker väcker frågeställningar – så också *Du gamla, du fria*. Har linjen verkligen varit så rak? Nog kunde det vara intressant att se närmare på motsättningarna i partihistorien mellan mörkblått och ljusblått. För att nämna ett exempel: I mitten på 1960-talet – i den så kallade

trolöshetsdebatten – hyllade den ledande Stockholmspolitikern Gunnar Biörck Sovjetunionen för att i kommuniststaten höll man ordning och reda på ungdomen.

En frågeställning som Dahl pekar på men inte riktigt tar hand om är vad som är specifikt Moderat politik och vad är M-politik inom ramen för en svensk konsensus.

Låt mig ta ett exempel. Under det kalla kriget motiverades ett fasthållande av neutralitetspolitiken med att inte Finland skulle hamna i olycka. Socialdemokraterna slog vakt om den nordiska balansen – också med omsorg om Finlands utsatta läge. Slutsatsen blev ett samförstånd om att sitta still i båten.

Politiken kan emellertid även ses ur ett svenskt geopolitiskt perspektiv med Finland som en bekväm buffert i förhållande till det hotfulla Sovjetunionen. Politikens bärande och gemensamma element blir då snarare nationellt egenintresse än att Finlands sak är vår.

Ett annat exempel rör försvaret. Det finns olika förklaringar till nedmonteringen av Sveriges nationella försvar. Den kanske viktigaste är en gemensam föreställning om evig fred i Europa efter kalla krigets slut. Hemma behövdes inte längre, men däremot förmåga att bidra till fred och säkerhet genom deltagande i internationella insatser.

Ett tredje exempel på en underliggande gemensam föreställning är att Sverige inte behöver var medlem av Nato för att få hjälp i händelse av elände. Utgångspunkten är att Sverige som enskilt land inte blir indraget i en konflikt med den underförstådda tilltron till att bistånd i sådana fall ändå är på väg.

När det gäller alliansregeringens fokuserar Dahl på tre områden där de Nya moderaterna drivit en politisk linje som gått på tvärs med partitraditionen: Försvaret,

Nato och biståndspolitikerna. Dahl är kritisk till linjeskiftet inom försvars- och säkerhetspolitiken, men hade också kunnat föra en diskussion utifrån trehörningen värderingar-strategi-makt. Hur bli valbar? Hur få till stånd ett borgerligt regeringsskifte? Hur förändra Sverige?

Ett svar var att förändra varumärket genom att skapa armlängds avstånd till näringslivet och försvaret. Både blev beskrivna som särintressen. Ett annat var att ta konflikt på ett positivt laddat område som biståndspolitikerna. Ett tredje var konfliktundvikande i frågor som ansågs opinionsmässigt förlorade; Natomedlemskap blev försvars- och säkerhetspolitikens mot svarighet till LAS.

Och Finlandsargumentet, då? Det behöll moderaterna i alliansregeringen – som en ursäkt för att inget göra. Vid sidan av vad socialdemokraterna vill och att opinionen är med på Natonoterna, villkoras ett svensk medlemskap även att det sker samtidigt med Finland.

Det är alltså synd att Dahls bok inte är mer omfattande. Det gäller också när hon förankrar Finlandsargumentet i en historisk anknytning till den förlorade östra rikshalvan. Steget från den tidens höger till vår tids moderater är förstås långt. Familjen Palme kan vara ett exempel. Mer av tidsdoft hade kunnat bättre illustrera att i var tid rör sig politiska partier i sin tid.

Sven Palme engagerade sig för Finland under förryskningsprocessen på 1890-talet och verkade sedan för en svensk intervention för Finlands befrielse och påföljande återförening med Sverige. Familjebanden gjorde det naturligt att sluta upp bakom de vita i inbördeskriget som bröt ut i januari 1918. Gods konfiskerades. Släktingar mördades.

Finlands vänner – med Sven Palme som en av förgrundsfigurerna – genomförde in-

samlingar, smugglade vapen och värvade "militärdugliga män" för en frivilligstyrka. Till den Svenska brigaden sökte sig sönerna Nils och Olof (med nr 1 i rullan). Den tredje sonen, Gunnar (den blivande politikern Olof Palmes far), var sjuklig men arbetade på hemmaplan bl a med rekryteringen.

Olof Palme den äldre, hade varit en ledande gestalt inom den aktivistiska unghöger som ville att Sverige skulle sluta upp på tysk sida i första världskriget för att därigenom kunna återupprätta Stor-Sverige.

På väg till fronten skrev han om att "avtvå den vanära som nu vidlåder det svenska namnet" på "det enda sätt som gäller och duger".

Det var en aktivism och internationalism i den svenska högern som den socialdemokratiske partiledaren Olof Palme sedan i en annan tid förde in på helt andra spår. Till vänster.

Författaren är författare, fri skribent och ledamot av KKrVA